UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Argutia

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

[illegible] In Vitruuii Architecturam, *Gulielmi Philandri anno-* [illegible] in Vitruuium, *Gaudentinus Merula.* Vitruuianæ archi- [illegible] compendium. *Fr. Maurolycus promittit.* Ratio architectu- [illegible] per *F. Diegum de Sagredottis graphicè ſcripta ex Vitru-* [illegible] *architectis excerpta: Colinaus Pariſiis impreßit, Gallice* [illegible] *4. chartis 7.* De Architectura *Marlianus, Leo Baptiſta,* [illegible] *Florentinus, & Rubiruſus. Sebaſtiani Serlij Bononienſis,* [illegible] *architectura Tomi duo Italice ſcripti Romæ impreßi.* Alias *Sebaſtiani Bononienſ. de architectura volg. regole.* Vide plura in *Geſ. pandect.* [illegible] *de artibus illiteratis.*

Argumentatio.

¶ Sententiae Philosophorvm,

ARgvmentatio perſpicua eſt vno modo, qui maxime in [illegible] verſatur: cum ita concluſa eſt, vt iam nulla ſit opus interrogatione. Altero, qui etiam crebris vſurpatur ſermonibus [illegible] ea, ex quibus eſſe neceſſe eſt, quod concluditur: [illegible] ex aliis concluſionibus collecta: præterea, ſi quid pr[illegible] ſit, quod valde ſit probabile. *l. 8. Top. Ariſt. c. 4.*

Fallax autem dicitur quatuor modis: & cum videtur concludere, neque concludit: quod vocatur concluſio & ratiocinatio ad [illegible] ſpectans: & cum efficit illa quidem aliquid: ſed [illegible] ad rem pertineat: quod iis contingit maxime, qui[illegible] alii vrgentur: aut aliquid concludit, quod ad id, [illegible] pertinet: ſed non propria accommodataque ratione. *l. 8. Top. c. 5.*

[illegible] falſa eſt argumentatio, cum ex falſis concludit: cuius [illegible] alia falſa alia vera concluſio. *ibid.*

[illegible] & valde abſurdis verum concludat argumentatio: multo [illegible] deterior eſt, quæ falſum concludunt. *l. 8. Top. c. 5.*

[illegible] argumentatio poteſt quatuor modis. Primum id ex [illegible] eſt refellendo: Secundo, occurrendo ei qui quæſtionem [illegible] Sæpe enim explicato & diſſoluto argumento, tamen is qui [illegible] non poteſt longius. Tertio refellendo rogatum. Fit [illegible], vt ex iis quæ quæruntur, non quod volumus con[illegible] propterea quod vitioſe interrogatum eſt. Quibusdam [illegible] effici poteſt concluſio. Ac ſi vltra progredi is, qui [illegible] poteſt, occurſum erit roganti: ſin poteſt, rogato. *l. 8. Top. c. 4.*

[illegible] necessaria in pluribus dicitur, quam ſyllogiſmus: [illegible] ratiocinatio omnis neceſſaria eſt: non quicquid neceſ[illegible], ratiocinatio eſt. *l. 1. de prima Reſol. c. 33.*

[illegible] eſt argumentationem eam ſyllogiſmum non eſſe, in [illegible] ſæpius dicta non ſit, nec enim in ea medium aliquod [illegible] eſt. *Ibidem c. 34.*

[illegible] quinque modis reprehendi ſolet. Primo cum ex [illegible] ſunt & quæſita, nihil concluditur omnino nec quod [illegible] pertinet: quod falſa ſint, vel non probabilia omnia, aut [illegible] eorum, ex quibus concluſio efficitur: & quod nec [illegible] quibusdam, nec additis, nec aliis detractis, aliis additis ef[illegible] concluſio. Secundo ſi tractetur per ratiocinationem, quæ ad [illegible] pertineat argumentatio. Tertio, ſi additis quibusdam [illegible] ratiocinatio: ſed quæ deteriora ſint, quam quæ rogata [illegible] minusque probabilia concluſione. Quarto, ſi detractis qui[illegible] contingat. Poſtremo, ſi ex minus probabilibus & cre[illegible] efficiatur, quam ſit concluſio: aut ſi ex veris, ſed quæ dif[illegible] maiore negotio quam id quod quæritur, oſtendi poſſunt. *l. 8. Top. c. 4.*

[illegible] vt argumentatio etiam quæ concludit, ea quæ non [illegible] deterior: cum illa ex iis quæ minus probantur conclu[illegible] quæſtio propoſita in eo genere non ſit: hæc autem talia [illegible] requirat, quæ probabilia & vera ſint, nec ex iis quæ aſſumpta [illegible] argumentatio eſt. *ibidem.*

[illegible] eſt primum videndum eſſe an concludat argumen[illegible] deinde, verumne, an falſum: tum ex quibus. Nam ſi ex falſis, [illegible] probabilia ſunt: probabilis erit & non aſpernanda ratio: ſin [illegible] ſed quæ non probentur, vitioſa: ſi & falſa & quæ valde im[illegible] profecto vitioſa erit aut omnino, aut in re, de qua agitur. *l. 8. Top. c. 5.*

[illegible] quod prætermiſſum eſt, omnis ſemper dirigi debet argu[illegible] *Top. l. 6. c. 4. l. 47.*

[illegible] magna vis eſt, vt de re ipſa, non de nomine tractetur argu[illegible] *Top. l. 1. c. 14.*

[illegible] argumentationum Dialecticarum eſt vna, quæ inductio: altera, [illegible] ratiocinatio nominatur. *l. 1. Top. c. 10.*

[illegible] & perſpicuam argumentationem facient, exemplum [illegible] ſimiliſq; collatio. *l. 8. Top. c. 2.*

Cui copia non ſuppetet argumentorum ad propoſitum confir[illegible] vel infirmandum: is à definitionibus præſidium ſume[illegible], aut quæ rei propriæ ſint, aut quæ eſſe videantur: quod [illegible] non poſſit, à pluribus petat. Nam iis, qui rem definiendo explicarint, facilius erit argumentum ducere: quippe cum facilior ſit à definitione ducta argumentatio. *l. 2. Top. c. 2. l. 12.*

Non eſt vera illa argumentorum diſtributio, qua vtuntur aliqui dicentes: alia ad nomen, alia ad ſententiam pertinere. Nam exiſtimare diuerſa eſſe argumenta, quæ ad nomen, & quæ ad ſententiam pertinent, ac non potius eadem eſſe, quæ vtroque genere continentur: magna amentia eſt. *l. 1. de Repreh. Sophiſt. c. 1.*

Sunt ad diſſerendum quatuor omnino argumentorum genera: vnum eſt eorum, quæ propriè ad docendum ſunt accommodata: alterum eorum, quæ Dialectica vocantur: tertio genere continentur ea, quæ ad probandum & examinandum alterum adhibentur: in quarto genere ſunt, quæ contentioſa appellantur. *l. 1. de Repreh. Sophiſt. c. 2.*

Illa argumenta ad docendum alterum ſunt accommodata, quæ conſtant ex propriis cuiusq; diſciplinæ principiis, nec vim habent ab eo, quod reſpondenti probatur. *ibid.*

Dialectica argumenta ſunt, quibus vtraq; pars contradictionis ex probabilibus concluditur. Illa vero ad tentandum & examinandum apta dicuntur, quæ ei probantur, quo cum diſputamus: quæq; talia ſunt, qualia ignorare non poſſit, qui ſibi alterius ſcientiam attribuit & arrogat. *ibid.*

Contentioſa argumenta ſunt, quæ ex iis, quæ probabilia videntur, nec ſunt, aut concludunt, aut non concludunt, ſed modo videntur. *ibidem.*

Locus captioſus eſt & fallax; eo loci impellere alterum, vbi magna argumentorum copia nobis ſuppetet. *Top. l. 2. c. 2. l. 15.*

Rationes quibus magnam ratiocinationum argumentorumque copiam comparabimus, ſunt quatuor: quarum vna eſt in propoſitionibus eligendis: altera in diſtinguendo quot modis quidq; dicatur: tertia in differentiis inueniendis: quarta in ſimilitudinis cognitione & ſcientia. *l. 1. Top. c. 11.*

Qui plura de argumentorum copia indagare volet, legat 11. 12. 13. & 14. c. l. 1. Top.

Argutia.

¶ DEFINITIO. ET ETYMOL.

ARgvtia, ab argutus, dicuntur acutè & malitioſè dicta vel facta. Eſt enim argutus, qui eſt ſalſus, acutus, & cum lepore quodam, quæ cupit, dicens faciensq;, quaſi acutè arguens.

¶ Apophthegmata.

De argute dictis.

Thales cum diceret, mortem æque ſalutarem eſſe ac vitam: audiuit à quodam. Cur igitur non moreris? Argute reſpondit, ob hoc ipſum, quia nihil refert. Potius enim habetur, quod acceſſitur. *Laer. l. 1. c. 1.*

Socrates admonitus ab amico, quod excepturus hoſpites admodum tenuem feciſſet apparatum. Si boni ſunt, inquit, ſatis erit: ſin minus, plus ſatis. *Laert. in eius vita.*

Ariſtippus Platoni obiurganti, quod multos piſces emiſſet, reſpondit, Se illos emiſſe obolo: quumq; Plato dixiſſet, Tanti & ipſe empturus eram. Vides, inquit, igitur ô Plato me non eſſe obſoniorum auidum, ſed te pecuniæ amantem. *ibid.*

Idem quum aliquando perdicem, quinquaginta drachmis iuſſiſſet emi, cuidam deteſtanti luxum in philoſopho: Et tu, inquit, Ariſtippus, ſi obolo venalis eſſet, non emeres? Quum is reſpondiſſet, ſe empturū: Et mihi, inquit, tanti ſunt quinquaginta drachmæ. Quod ille luxus nomine damnabat, hic detorſit in contemptæ pecuniæ laudem. *Laert. l. 2. c. 8.*

Idem quum quidam illi probro daret, quod lautè minusque ſplendidè viueret: Id, inquit, ſi vitium eſſet, in Deorum celebritatibus non fieret. In his enim magnificè veſtiri, & lautiſſime epulari ſolent. *ibid.*

Antiſthenes quum ſalſamenta per forum geſtaret, quibusdam admirantibus, quod philoſophus officio tam ſordido fungeretur, idque in publico, ac non potius ſeruo id delegaſſet: Quid, inquit, admiramini? hæc mihi porto, non aliis. Sentiens nullum eſſe ſordidum obſequium, quod ſibi quis impenderet. Deinde non eſſe indecorum, eum portare ſalſamenta, qui ſalſamentis veſceretur. *Laer. l. 6. c. 1.*

Diogenes, narrant, Alexandrum Magnum aſtantem Diogeni Cynico, quæſiſſe ab eo, Num ipſum metueret? Tum ille, Quid es? bonum, an malum? Alexander reſpondit, Bonum. Quis igitur, inquit Diogenes, timet bonum? Conuicit, regem non eſſe metuendum, niſi ſe malum eſſe profiteretur. *Laer. l. 6. c. 2.*

Ariſtippus: Polyenus ſophiſta ingreſſus in ædes Ariſtippi, cœpit magnifice iam paratum conuiuium reprehendere. Verum Ariſtippus diſſimulata obiurgatione, cum paulo poſt hominem ad conuiuium inuitaret, nec renueret: Cur quæſo, ait, meam incuſas menſam, cuius iam inuitatus particeps eſſe cupis? Videris mihi non

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

lautiorem menſam, ſed impendium tantum reprehendere. *Ibidem.*

Secundus ſophiſta, quum tale declamationis argumentum eſſet propoſitum: Qui ſeditionem mouerit, moriatur: qui ſedauerit, præmium ferat. Quidam & mouerat & ſedauerat, petitque præmium. Hanc quæſtionem paucis abſoluit Secundus ſophiſta. Quod eſt prius? mouiſſe. Itaque prius da pœnas motæ ſeditionis, ac deinde (ſi potes) accipe præmium recte factorum. *Philoſtratus in Sophiſtis.*

Proculus habebat filium intemperantem, gallis gallinaceis, coturnicibus, catellis & equis alendis indulgentem: quem pater adeo non increpabat, vt vna cum illo potius luderet. Quo nomine cum ab amicis obiurgaretur: Citius, inquit, deſinit, cum ſenibus colludens, quam cum æqualibus. *Philoſtratus.*

Sphærus ſophiſta, quum diceret opinionem non cadere in ſapientem virum, rex Ptolemæus cupiens hoc paradoxon ipſe re confutare, curauit mala Punica, veris ſimillima, ſed ex cera confecta, apponi in conuiuio. Ad quæ cum Sphærus deceptus porrigeret manus, rex exclamauit, illum falſi ſpecie fuiſſe deceptum. Sed ad hæc dextre Sphærus: Non ſic, inquit, aſſenſus ſum, vt crederem eſſe mala Punica: Sed probabile putaueram eſſe mala Punica. *Laert. l. 7. cap. 2.*

Philoxenus interrogatus quam ob cauſam in tragœdiis induceret mulieres malas, cum Sophocles eas induceret bonas? argutiſſime reſpondit: Quoniam ille tales inducit quales eſſe deberent: ego vero quales ſunt. *Eraſm. lib. 6. apoph.*

Stilpon filiam parum ſecundæ famæ habebat. Cuidam igitur dicenti, Dedecorat te filia, Nihilo magis, inquit, quam ego illam decoro. Sentiens neminem alienis factis dehoneſtari, ſed ſuis quenque moribus æſtimandum eſſe. *Plutarch. lib. de Tranquill. an. Laert. l. 2. cap. 12.*

Theopompus hoſpiti cuidam iactanti, quod apud Theopompi ciues Philolacon, hoc eſt, Laconum amans diceretur: Præſtaret (inquit) φιλοπολίτης, id eſt, ciuium amans diceretur potius, quam Laconum. Perſtrinxit hominem alienæ ciuitatis, quam ſuæ amantiorem. Nam quisquis alienam nimio ſtudio Rempublicam complectitur, ſuam quodammodo videtur vituperare. *Plutarch. in Lacon. apoph.* vbi plura de inordinato eiusmodi affectu, & de argute dictis, quæ in Apophthegmatum collectaneis Eraſmi & aliorum frequenter occurrunt.

Alphonſi Aragoniæ & Neapoleos regis multa argute dicta in libris quos de eo ſcripſit Ant. Panormitanus leguntur. Pauca quædam offerimus; Dicenti cuipiam, ſapientem virũ ſe tandem reperiſſe: Quomodo, inquit, ſapientem ſtultus dignoſcere poteſt? 2. Quærentibus nonnullis cur podagrici loquaciores eſſent? reſpondit, podagricos pedum vitio afflictos ambulare non poſſe: ideo lingua, velut ambulatione quadam, eos crebrius vti ſolere. 3. Eos maxime inſanire dicebat: qui vxorem à ſe digreſſam fugitiuamque perquirerent. 4. Homines quos vanis ſermonibus impleri & pene diſtendi intuerentur, modo vtres, modo veſicas appellabat. 5. Cum audiiſſet Senenſes, durante bello Italico medios & neutrales extitiſſe, nulli parti adhærentes, ſedatis turbis ciuilibus militum ſparſorum prædam fieri, dixit, Senenſibus eueniſſe, quod his ſolet, qui mediam domum incolunt, vt ab inferioribus fumo, à ſupernè habitantibus vrina vexentur. 6. Mendacium ex iis potiſſimum emanare dicebat, aut qui multum legiſſent, aut multum peragraſſent, aut multum vixiſſent.

Hypocritarum vitam Friderico III. Cæſari coram accuſabat Gaſpar Schlich, qui trium Imperatorum fuit Cancellarius, abiturumque ſe aliquando in loco dicebat, hisce monſtris hominum vacua. Cui Fridericus, vltra Sauromatas ergo, inquit, & glacialem oceanum tibi eundum eſt. Sed cum eo veneris, non omnino carebit hypocriſi locus: Si modo & tu homo, non Deus es. *Aen. Syluius, lib. 1.*

Sigismundus Imperator rogatus quem virum regno dignum aptumque æſtimaret: eum, inquit, quem neque ſecundæ res extollunt, neque aduerſæ deprimunt. *Idem lib. 4.*

Cum beatos quispiam fœneratores coram Sigismundo diceret, qui dormientes rem augerent: tu ergo miſer, inquit Sigismundus, qui rem vigilando comminuis. *Idem eod. lib.*

Hebræi, breuem & acutam ſententiam, ſiue argutum dictum, non cuiuslibet, ſed illuſtrium tantum virorum *Maſchal*, à verbo *Maſchal* Imperauit, dominatus eſt. Nam inter reliquas voces apophthegmata, ſeu argute & grauiter breuiterque dicta dominium habent. Prouerbia Salomonis regis *Miſchlé* dicuntur.

Arithmetica.

¶ DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

ARITHMETICA, Scientia eſt de numeris tractans, ἀριθμητικὴ dicta, ἀπὸ τοῦ ἀριθμεῖν, id eſt, à numerando. Inter diſciplinas mathematicas prima eſſe dicitur, quoniam ipſa nulla alia indiget diſciplina: Muſica autem, vt & Geometria ... iſtius auxilio, ſupputationibus, proportionibus, ... ἀριθμὸς, numerus, Hebr. *Miſpar*, à verbo *Saphar*, ... ordine, recenſuit per gyrum & circulum. *Sephar*, ... phra, Gallis Chifre vel Siphre; inde illis frequenta... deſchifrer, varie vſurpata. *Sephoroth*, numeri, Siphra ... *phra*, liber, libellus, in quo varia recenſentur vel ſcribun... Inuentam ab Hebræis arithmeticam Phœnices merca... luerunt, aliisque populis tradiderunt.

¶ PHILOSOPHICAE SENTENTIAE.

In Arithmetici anima omnium numerorum ſcientia ineſt. *Plato in Theæteto.*

Arithmetica ſcientia paris omnis & imparis eſt ... *dem.*

Arithmetica circa puros verſatur numeros. *in Plat. ... dial. 7.*

Arithmetica certior eſt Geometria. *Ariſt. pr. Metaph.* ... iunctæ per ſe quantitatis cognitio. *Ammon. in Porphyr.* ... vtitur, vt vnitate, quæ ſine poſitione eſt: Geometria pun... ſitionem habet. *Id. ibid. c. 23.*

Arithmetica omnes mathematicas ſcientias præce... *Phyſic.*

Arithmetica proportio eſt, cum tribus, vel pluribus ... minis, differentia quæ inter ipſos eſt, æqualitate vero ... vt 4. 3. 2. inter quas eſt vnitatis differentia, vt 4. ad 3. ... tiam habet proportionem: 3. ad 2. ſeſquialteram. ... *cap. 1.*

Arithmetica vulgi differt ab Arithmetica Philoſophi... vulgaris vnitates inæquales numerorum numerat: vt ... duo maxima: Philoſophi vero nunquam eos ſequuntur ... nullam vnitatem, ab vnaquaque partium vnitate ... *Plato in Philebo.*

Arithmetica magis differt à phyſica quam Geometria ... Geometria conuenit cum phyſica in ſubiecto ... num, licet differat in prædicato. *Albert. Magnus 2. phyſ. cap. 8.*

Arithmetica eſt certior & prior muſica: prior, quia ... tur principiis eius ad aliud: certior, quia certitudo pro... transmutationem materiæ ſenſibilis: vnde quanto ma... tur ad eam, tanto ſcientia eſt minus certa. *D. Thom. poſt.*

Arithmetica eſt ex paucioribus, & geometria cum ... oportet vt ſit ex compoſitioribus. *Alexand. de Ales ... phyſic.*

Arithmetica & computatoria differt, quia Arith... par & impar verſatur: computatoria par & impar con... modo multitudinem, & ad ſe ipſa & inter ſe habent. *Pla... gia.*

Arithmetica maiorem laborem & diſcendi & tractandi ... quam aliæ ſcientiæ. *Idem de republ. dial. 2.*

Arithmeticæ omnis ars, & omnis ſcientia cogitur ... *Plat. de republ. dial. 7.*

Arithmetices diſciplina vtilis multis modis eſt, & ... cognoſcendi gratia & non cauponandi ipſam amplect... *dem.*

Arithmeticam ſi quis aufert, omnes artes auferuntur ... manent, & omnes in totum peribũt: verum ſi quis diuina... talem originem inſpexerit, in qua pietas erga Deos & ... gnoſcitur, cognoſcet quantum numero opus ſit, nam & ... ca numeris opus habet in moribus & ſonis, & quod ma... numeri omnium bonorum cauſa ſunt, ex quo cognoſci ... omne malum & omnis motus rationis expers, & ... rhythmo eſt & inconcinnus: & omnia quæ cum malo ... nem habent, eſſe absque numero, oportet tandem ... qui felix futurus eſt, & qui iuſtum & bonum, & pulchrum ... huiuscemodi ignorat, nemo vnquam vero opinione ... ſe ipſum & alium perſuadendum omnibus numeris ... *in l. ap.*

Arithmetica muſicam præcedit antiquitate, cum & ... ab opifice prius diuiſa ſit: deinde rationibus collecta, ... *Proclus in Eucl. lib. 1. c. 12.*

Arithmetica Geometria certior eſt, quia eius princip... ciora ſunt, & ſic Geometria Sphærica certior eſt: & Ari... item Muſica & Geometrica, Mechanica, Perſpectiua, & ... *Idem in Eucl. l. 2. c. 2.*

Arithmeticæ tres ſunt partes, linearum, planorum & ... numerorum conſideratio. *Procl. in Eucl. 1. c. 13.*

¶ SCRIPTORES.

☞ Qui primo Arithmeticam inuenerint. *Polydor. Virg. l. ... Cælius Rhodig. l. 18. cap. 34.* Qui primus uumeros inuene... *dor. l. 1. cap. 19. Cæl. l. 22. cap. 15.* De Arithmeticæ vſu. ... Numerorum rationem non eſſe contemnendam. *Cælius ...* 22. c. 11. De Arithmetica huiusque vtilitate & præſtantia, ... *Ioachimi Rhætici, ſeorſim, & cum Philippi Melanth. ora... preſſa.*